

ГЕНЕАЛОГІЧНІ СТУДІЇ

УДК94 (477)

Віра Зайченко

РІД БЕРЕЗОВСЬКИХ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ

Пропоноване дослідження присвячене історії роду поміщиків Березовських, які у XIX ст. мешкали в с. Старий Білоус теперішнього Чернігівського району Чернігівської області і гіпотетично можуть бути пов'язані зі славетним українським композитором XVIII ст. М. С. Березовським. Розглянуті дві гілки роду Березовських, генеалогічний зв'язок яких не підтверджений, та інші власники прізвища на Чернігівщині. Це, на нашу думку, може допомогти майбутнім дослідникам зробити остаточні висновки щодо родоводу Березовських.

Ключові слова: рід, родина, батько, син, донька, дружина, поміщик, дворянин, козак.

Рід Березовських налічує кілька гілок. Найдавніша з них, досліджена В. Модзалевським, пов'язана з північною територією нашого краю – містами Стародубом та Новгородом-Сіверським. Її родоначальником був **Семен Березовський** (?–1728), який розпочав свою кар'єру сотенним писарем новгородським (1700–1710), потім став сотником (1710–1712), полковим осавулом Стародубського полку (1713–1727), двічі обирався наказним полковником стародубським (1718, 1723). Наприкінці життя (1727–1728) був асесором ГВС. Військовий товариш. Він із дружиною **Агафією Іванівною Тимошенко**, онукою стародубського полковника (жива в 1737 р., померла до 1748 року) мав чотирьох синів і доньку.

Прокофій Семенович (?–бл. 1730), значковий товариш Стародубського полку (1724). Дружина – **Анастасія Іванівна Забіла** (?–бл. 1730), донька племінниці гетьмана Параскеви Василівни Скоропадської та Івана Івановича Забіли¹. Їхній син **Іван Прокофійович** згадується під 1732 роком у розписному листі, даному Івану Забілі 1 січня 1732 року про отримання тисячі золотих, які заповіла його матері бабуся Забіла, «понеже за живота матки моеї роспись учинить не случилось». Лист писав на прохання Березовського дяка обтовський Іван Кордов². Отже, можна припустити, що мешкав Іван Прокофійович на той час у селі Обтове неподалік м. Коропа.

Другий син, **Василь Семенович** (?–до 1761), військовий канцелярист, був одружений з **Дарією Іванівною Мовчан** (жива в 1768 році). Дітей родина не мала.

Степан Семенович (1687–бл. 1761), бунчуковий товариш. З 1747 року в шлюбі з **Марфою Іванівною Лашкевич**, донькою стародубського городового отамана, у другому шлюбі (з 1766 року) за Григорієм Карповичем Долинським, підкоморієм Батуринаського повіту. Донька **Варвара Степанівна** (?–1783) – за Миколою Яковичем Троцьким, військовим товаришем³. Він загинув від рук розбійників у 1803 році. Родина мала доньку та чотирьох синів – Івана, Микиту, Степана та Павла. Саме родині Троцьких дісталися статки Семена Березовського, про що свідчить цікавий документ – заповіт військового товариша Стародубського полку Івана Тимошенка, тестя Семена Березовського. Він написаний в 1701 році перед виходом заповідальника в похід на шведів, під час якого Іван Тимошенко потрапив у полон і доля його залишилась невідомою. Свою маєтність він заповів дружині Єфімії Ширай та дітям.

© Зайченко Віра Володимирівна – старший науковий співробітник Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського, заслужений працівник культури України.

Родинна легенда оповідає, що все його майно перейшло до зятя – Семена Березовського, частиною володіли нащадки Троцьких ще в ХІХ столітті⁴.

Був у Семена Березовського ще син **Іван** (?–1751–1758–?), військовий канцелярист, значковий товариш. Ймовірно, помер бездітним. А донька **Марфа Семенівна** (?–1779) у 1730 році взяла шлюб з бунчуковим товаришем **Марком Андрійовичем Марковичем**, сином генерального підскарбія. Помер у 1754 році в Москві⁵ через банальну нестриманість у розмові та жадібність. М. А. Маркович особисто добивався в Петербурзі надання йому слободи Андріївка. Але вона була пожалувана Олексію Григоровичу Розумовському. Це страшенно розлютило Марковича. У 1743 році, ідучи додому з Ромен у товаристві священника роменської Успенської церкви Петра Яновського і перекладача іноземної колегії Полетики, він непристойно ляв Розумовського. Священик розповів про це протоіерею Успенської церкви Євстратію Стефановичу. Може б, усе минулося, якби Маркович не гнобив Стефановича, за словами якого Маркович відібрав у нього будинок, а дружина (Березовська. – **В.З.**) ляла і погрожувала бити батогами. Стефанович почав писати на Марковича доноси про його лайку щодо Розумовського. Один з доносів потрапив до таємної канцелярії. На початку 1749 року Марковича забрали в Москву, двічі били плітками, після чого він зізнався. Йому загрожувало довічне утримання в монастирі, але 13 липня 1754 року він помер⁶.

Вадим Модзалевський не знайшов продовжувачів цієї гілки роду Березовських по чоловічій лінії, рід згас.

Ймовірно, Семен Березовський був родом з Новгород-Сіверського. Можна припустити, що з цього ж роду походив **Ніл Березовський** (?–1733), який згадується під 1722 та 1723 роками, а в час, коли Семен Березовський перебував на піку своєї кар'єри, у 1726 році став архімандритом Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського монастиря. І не можна виключати, що за сприяння свого родича. У 1727 році архімандрит Ніл Березовський підписався під присягою гетьману Апостолу, в 1728 зібрав в одну книгу документи на монастирські володіння і домігся узаконення їх, довівши права обителі. Але деякі представники козацької старшини продовжували зазіхати на власність монастиря. В 1730 році ямпольський сотник Михайло Оболонський збунтував монастирських селян та сотню і самовільно записав у козаки. Цей бунт супроводжувався насиллям і образами священнослужителів. Указом гетьмана селяни були повернуті монастирю, але свавілля продовжувалися. Не витримавши цього, літній архімандрит у 1733 році помер⁷.

Отже, безумовно, у вказаний час на географічно прилеглих територіях мешкав рід Березовських-священиків, який не міг потрапити в козацько-старшинські чи дворянські родословники. Представник роду міг отримати парафію, знову ж за сприяння знатного родича, не в якомусь невеликому селі, а у м. Глухові. То чи не сином священника з цього роду міг бути славний син українського народу **Максим Созонтович Березовський** (1745–1777)⁸. Як представнику родини священника йому було легко потрапити до Києво-Могилянської академії, яка у своїй діяльності перебувала під протекторатом митрополитів, а коли був створений Синод, включена в систему його управління, часто називається духовною академією. Починаючи з 1722 року, а особливо у другій половині ХVІІІ століття видавалися укази Синоду та Київської консисторії, які зобов'язували священників віддавати своїх дітей на навчання під загрозою штрафу, втрати парафії або переведення у статус («компут») мужичий⁹.

Інший рід Березовських, який гуртувався навколо м. Чернігова, прослідковується досить чітко. Навряд чи був він у родинних зв'язках з, назовемо їх так, північними Березовськими.

Першим відомим нам представником цієї гілки був син козака Київського полку **Данило Березовський**, який розпочав службу в 1711 році й цього ж року був у прутському поході. У 1713 році з Київським полком на чолі з полковником Танським перебував у поході на ординців, у інших походах; значковий товариш (1727–1743), полковий комісар (1730, 1739); на форпостах в Обухові з полковником Танським

перебував усю зиму (1739); у 1743 році за старістю (?) і хворобою абшитований. Живий у 1776 році¹⁰.

На жаль, невідомо, де мешкав Данило Березовський. Його син **Павло Данилович**, титулярний радник і кавалер, з дружиною Параскевою мешкав у Чернігові, оскільки з 1803 року служив у Чернігівському дворянському депутатському зібранні, з 1810 року був архіваріусом цього зібрання, з 1815 року – титулярний радник. У 1842 році нагороджений орденом св. Володимира 4-го ст.¹¹ Ймовірно, Павло Данилович мав маєток у селі Ладинка, який успадкував його старший син **Іван Павлович** (1822 – після 1896), колезький асесор, одружений з **Вірою Яківною** (жива в 1908 році), яка мала будинок у Чернігові по вулиці Підмонастирській¹².

У 1869 році велася справа Чернігівського губернського правління про опис і взяття в опікунство маєтку колезького асесора Івана Березовського за прострочений борг колишньому приказу громадської опіки. Маєток знаходився в селі Ладинка: будинок на 5 кімнат, 139 десятин землі. Борг був виплачений того ж року¹³.

У 1896 році розглядалася справа про призначення пенсії Івану Павловичу Березовському. На цей час прохачу було 75 років, на службі він перебував з 1839 по 1863 рік, останнім часом займав посаду акцизного наглядача Козелецького повіту. Дружиною вказується Варвара Антонівна. Це, вірогідно, помилка. Адже дружина Івана Павловича Віра Яківна жила у 1908 році.

Дітей вказується троє: **Олександра**, 38 років, заміжня за Іваном Хряковим, конторським службовцем паперової фабрики його дядька Хрякова в Києві; **Олександр**, 28 років, штабс-капітан артилерії; **Євгенія**, 22 роки, не заміжня, живе при батьку. А батьку в цей час уже не мав ніякого маєтку і мешкав у дерев'яному будинку своєї дружини¹⁴.

Брат Івана Павловича Березовського другий син Павла Даниловича **Григорій Павлович** (1828–1880) – колезький асесор, засідатель Чернігівського повітового суду¹⁵.

У 1854 році розглядалася справа на прохання Григорія Павловича Березовського про надання відпустки. У ній повідомляється, що засідатель Чернігівського повітового суду, колезький секретар Григорій Павлов син Березовський просить відпустку на 28 днів для розподілу майна з рідним братом, титулярним радником Іваном Березовським і сестрою, дружиною колезького секретаря Параскевією Марченковою, яке дісталось їм від рідної матері, вдови титулярного радника Парасковії Березовської. Місцем проживання Григорій Павлович указує м. Чернігів¹⁶. Помер Григорій Павлович Березовський у 1880 році¹⁷.

Родина мала синів **Федора**, народження 1855 року, поручика і **Павла**, народження 1857 року та доньку **Параскевію**¹⁸.

Крім доньки Параскевії, у Григорія Павловича Березовського були доньки **Неоніла**, яка у 1877 році вийшла за губернського секретаря Григорія Миколайовича Красовського, поміщика села Новий Білоус (Параскевія Павлівна Марченко у 1879 році була хрещеною матір'ю при хрещенні сина своєї племінниці Неоніли Григорівни та її чоловіка Григорія Михайловича Красовського Михайлика)¹⁹, **Марія**, заміжня за Івашенком (?) та **Олександра** – за колезьким реєстратором, поміщиком села Шибиринівка Василем Васильовичем Комаровським²⁰.

Ймовірно, його донькою була **Ганна Григорівна**, заміжня за почесним громадянином м. Чернігова Віктором Яковичем Цветом. Вони 20 вересня 1890 року у Старо-Білоуській Святодухівській церкві охрестили сина Петра²¹.

Федір Григорович Березовський та його дружина **Тетяна Семенівна** у 1887 році діждалися сина **Миколу**, який маленьким загинув²².

Син **Іван Федорович** жив у Старому Білоусі до 1930-х років, був розкуркулений і виїхав до Чернігова. Його донька **Галина** вчилася на лікаря, працювала в Чернігові, померла 2010 року. Донька Федора Григоровича **Олена** вийшла за військовополоненого австрійця українського походження Івана Бойка, родина жила в селі і працювала в колгоспі. Бойки мали синів **Федора** та **Миколу**, які загинули під час I Світової війни на фронті, сина **Леоніда**, родина якого мешкає донині в Старому Білоусі, донька працює вчителькою математики Старо-Білоуської школи²³.

Ще один син Федора Григоровича **Олександр**, 1886 року народження, 18 жовтня

1909 року повінчався у Масанівській церкві Успіння Богородиці з донькою почесного громадянина села Масани Софією Олександрівною Гаймановською. Мала 21 рік²⁴.

За спогадами М. І. Сміян, ця родина також працювала в колгоспі, мала двох синів – Віктора, який був бригадиром, і Михайла (народився 1926 року), який закінчив Київський політехнічний інститут і працював у атомній промисловості.

У 1910 році створила сім'ю двадцятидворічна донька Федора Григоровича Марія. Вона вийшла заміж за учителя Чернігівської землеробсько-ремісничої виправної колонії (знаходилася на Подусівці) Леоніда Івановича Аплаксина. Йому 25 років²⁵. Родина мешкала у селі Смолинка. У 1912 році у дворянина с. Смолинка Леоніда Івановича Аплаксина і Марії Федорівни, учительки с. Старий Білоус, народився син Леонід. Хрещеною матір'ю дитини була сестра Марії Олена²⁶.

Павло Григорович Березовський (1857–1933) був одружений з 1888 року з донькою поміщика хут. Погорілки Ольгою Григорівною Дзвонкевич, якій виповнилося на той час 22 роки²⁷.

У 1889 році родина поповнилася сином Олександром, який згадується як штабс-капітан артилерії²⁸, де він загинув на фронтах громадянської війни. А у 1891 році народилася донька Марія²⁹. Мешканка м. Києва. Олена Євгенівна Малишко стверджує, що Марія Павлівна Березовська вийшла заміж за представника родини Стефанових. Документа про цей факт, на жаль, не знайдено. Відомо, що у Чернігові мешкала родина колезького секретаря Микити Микитовича Стефанова (дружина – Марія Олександрівна), яка мала трьох синів – Івана, Антонія та Григорія. З огляду на вік, кожен з них міг бути чоловіком Марії Павлівни³⁰. У Микити Микитовича був брат Леонтій, який помер в 1901 році у 57 років. Чи мав синів – невідомо³¹.

Протягом 1913–1917 років тягнулася справа на проханням дворян Павла та Федора Березовських, мешканців села Старий Білоус, про відрядження землеміра для розмежування землі в дачі 35-ої частини м. Чернігова та сінокосу за Десною, купленого ними у вдови титулярного радника Тетяни Федорівни Малахової³².

У 1918 році Павло Григорович перебрався в Чернігів, а пізніше – до Києва. Його будинок у Старому Білоусі використовувався як школа³³.

Архівні документи зберегли ще одне ім'я з роду Березовських, яке ми, звісно гіпотетично, можемо ввести до родоводу Данила Березовського. У офіційному документі – формулярному списку Євстратія Березовського за 1838 рік фігурант називається буквально так: «**Євстафій Данилов сын Григорович-Березовский**». Звідки ця приставка «Григорович» невідомо. Служив «при делах» у Чернігівському дворянському депутатському зібранні. Дворянин, у 1814 році отримав чин колезького реєстратора, у 1817 році – губернського секретаря, у 1820 році – колезького секретаря, у 1823 році – титулярного радника. Помер на службі. Маєтку не мав. Родина мешкала в м. Чернігові. Залишилися діти: сини Яків (18 років), Григорій (14 років), Олександр (13 років), доньки Олександра (10 років), Парасковія (17 років). Дружина – донька купця Михайла Цвета (помер в 1820 р.) Марія. Повінчаний з нею у Христо-Воздвиженській церкві 11 січня 1819 року. У запису про вінчання помилка, яку зробив священник чи дяк, мабуть коли йому сказали ім'я Євстафій Григорович-Березовський, він зрозумів його як Євстафій Григорович Березовський³⁴.

Один з синів родини – Григорій Євстафійович Григорович-Березовський мешкав у м. Чернігові «во 2-й часті 2-го квартала, № 253», маєтку не мав. У 1865–1870 роках вирішувалася справа колезького секретаря Григорія Григоровича-Березовського про оформлення його на службу в будівельний відділ губернського правління. Йому 44 роки, не одружений³⁵.

Ще один син Євстафія Даниловича колезький секретар Олександр Григорович-Березовський у 1872 році був призначений приставом 3-го Козлянського стану³⁶.

Не вдалося прослідкувати родинні зв'язки з родом Данила Березовського ще однієї гілки Березовських – назвемо їх Семеновичами.

Найбільшою була родина **Омеляна Семеновича Березовського**. У його форму-

лярному списку за 1851 рік указується, що він є сином священика, на цей час має 43 роки, служить канцелярським чиновником Остерського межового суду, титулярний радник. Навчався «при родителях», у 1821 році розпочав службу в Остерському повітовому суді, в межовий суд переміщений в 1829 році і служив там до дня смерті у 1850 році. Мав житловий будинок з ґрунтом та 64 десятини пахотної землі в селі Сираї. Дружина – Марфа Власівна. Діти: Єфимія, народилася у 1831 р.; Варвара, народилася у 1834 р.; Акилина, народилася у 1839 р.; Мотрона, народилася у 1839 р.; Андрій, народився у 1841 р.; Петро, народився у 1845 р.; Тимофій, народився у 1849 р.; Андріан, (можливо, старший син, у формулярному списку не значиться).

Усі діти на той час (крім Андріана) знаходилися «при отце», Андрій навчався в Козелецькому повітовому училищі. Петро в 1860 р. закінчив це училище і був влаштований на службу до справ Остерської дворянської опіки³⁷. У 1864 році **Петро Омелянович** розпочав військову службу в Рильському піхотному полку, потім продовжив у 122-му Тамбовському піхотному полку, в 1867 році отримав звання прапорщика, у 1882 році звільнений у відставку майором. Нагороджений орденом св. Володимира 4-го ст. за дії з турками при Плевні³⁸.

У 1900–1901 роках велася справа в Чернігівському губернському правлінні на прохання мешканця села Сираїв П. О. Березовського про відрядження землеміра для розмежування землі в дачах села Омелянове Остерського повіту. Отже, мешкав майор, як і брат Петро, в Сираях³⁹.

Про **Андріана Омеляновича Березовського** з формулярного списку 1858 року відомо, що він у 1854 році закінчив Козелецьке повітове училище, служив канцеляристом Козелецького земського суду, писцем 2-го розряду, був неодруженим. У Сираях мав приватний будинок. Помер у 1877 році⁴⁰.

У 1869 році вирішувалася справа про призначення його виконуючим справами пристава 1-ї ділянки м. Ніжина⁴¹.

Дружина Марія Опанасівна в 1886 році зверталася до канцелярії губернського правління про призначення пенсії на виховання дітей: доньки Наталії, яка закінчила гімназію (18 років), сина Йосипа, учня 5-го класу Чернігівської чоловічої гімназії, сина Бориса, учня 2-го класу цієї самої гімназії⁴².

А в 1877–1878 році вирішувалося таке саме питання щодо доньки Юлії, 1877 року народження. Прохання проходило через Остерське повітове поліцейське управління. Мешкала родина в м. Чернігові у будинку свічкового заводу⁴³.

У цих документах Андріан Березовський називається помічником «правителя» канцелярії губернського правління.

Формулярний список про службу губернського секретаря **Арсенія Семеновича Березовського** датований 1835 роком. Йому 34 роки. У службі з 1810 року в Козелецькому повітовому суді. Одружений. Дворянин. Має доньок Олену (10 років) і Домінікію (2 роки)⁴⁴.

У списках осіб, що мали право брати участь у міських виборах Козельця, є ім'я Тимофія Арсенійовича Березовського, ймовірно, сина Арсенія Семеновича⁴⁵.

Трохим Семенович Березовський з 1812 року служив у 6-му Єгерському полку, цього ж року відзначився в бою під Могильовом, отримав чин прапорщика, звільнений у відставку в 1819 році. Мав дружину Олександру Миколаївну та дітей Олександра (1828 р. н.), Йосипа (1831 р. н.), Костянтина (1833 р. н.)⁴⁶.

Згадку про **Костянтина Березовського**, служителя канцелярії губернатора в Козелецькому повіті, знаходимо під 1858 роком, коли він отримав чин козелецького реєстратора⁴⁷.

У метричній книзі Хресто-Воздвиженської церкви м. Чернігова згадується ім'я міщанина **Петра** Березовського, який помер 11 листопада 1823 року у віці 68 років, можливо, також з Данилового роду. Його сином міг бути Олексій Березовський, який помер у 1811 році у 32-річному віці, залишивши дружину Євдокію з маленькою донькою Євдокією, народженою у рік смерті батька⁴⁸. Так ця гілка роду обірвалася.

Зовсім невідомо, якого роду **Гаспар (Каспар) Антонович Березовський**. У фор-

мулярному списку про службу за 1888 рік він називається чернігівським губернським механіком, колишнім псковським губернським механіком, інженер-технологом, титулярним радником. На час підготовки формулярного списку йому 32 роки. Виховувався в Санкт-Петербурзькому практичному технологічному інституті, де закінчив повний курс наук по механічному відділенню зі ступенем інженера-технолога з правом на чин колезького секретаря. Чин титулярного радника зі старшинством отримав у 1889 році. Одружений з Марією Казимирівною Григорович. Діти – син Юліан (1884 р. н.) і донька Магда-Кароліна (1886 р. н.). Віросповідання римсько-католицького.

У 1896 році Гаспар Березовський – фабричний інспектор Чернігівської губернії⁴⁹.

Основною метою нашого дослідження було уточнення родоводу поміщиків Березовських, які мешкали у селі Старий Білоус Чернігівського району. Вони мали родинні зв'язки з поміщиками села Новий Білоус Красовськими та міщанами села Масани Гаймановськими. Ці села досліджені, і родоводи основних родів, пов'язаних з ними, деякою мірою складені⁵⁰. В ході роботи по збиранню інформації ми фіксували документи зі свідченнями про всіх Березовських, а не тільки мешканців села Старий Білоус. Ці матеріали і були використані при підготовці статті. Родовід старобілоуських Березовських складений досить повно, родоводи інших гілок – фрагментарно. Тож залишається поле діяльності для наступних зацікавлених дослідників.

1. Модзалевский В. Малороссийский родословник. – Т. 1. – К., 1908. – С. 47; Кривошея В. Козацька старшина Гетьманщини. – К., 2010. – С. 206, 207.
2. Труды Черниговского предварительного комитета по устройству XIV археологического съезда в Чернигове. – Чернигов, 1908. – С. 23.
3. Модзалевский В. Указ. соч. – Т. 5. – Вып. 2. – К., 1898. – С. 37.
4. Черниговские губернские ведомости. – 1854. – 5. – Часть неофициальная.
5. Модзалевский В. Указ. соч. – Т. 1. – С. 47, 48.
6. Маркевич А. Дела о Марковичах в тайной полиции // Киевская старина. – 1891, май.
7. Историко-статистическое описание Черниговской епархии. – Кн. 3. – Чернигов, 1872. – С. 97–99.
8. Большая советская энциклопедия. – Т. 5. – Москва, 1950. – С. 4; Українська радянська енциклопедія. – Т. 1. – К., 1977. – С. 412.
9. Хижняк З. Києво-Могилянська академія. – К., 1981. – С. 111, 132.
10. Кривошея В. Козацька старшина Гетьманщини. – К., 2010. – С. 205.
11. Родословная книга черниговского дворянства. – Т. II. – Ч. 3. – Санкт-Петербург, 1901. – С. 17; Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО). – Ф. 127. – Оп. 1-а. – Спр. 679. – Арк. 2.
12. Родословная книга Черниговского дворянства. – С. 17; Список домовладельцев г. Чернигова за 1908 г. – Чернигов, 1909. – С. 69.
13. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 13-а. – Спр. 4342. – Арк. 1.
14. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 38-а. – Спр. 293. – Арк. 4.
15. Родословная книга Черниговского дворянства. – С. 17; Список должностных лиц Черниговской губернии. – Чернигов, 1861. – С.
16. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 1-а. – Спр. 679. – Арк. 1, 2.
17. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 25-а. – Спр. 327. – Арк. 27.
18. Родословная книга Черниговского дворянства. – С. 17; ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 313. – Арк. 58 зв.
19. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 301. – Арк. 132; ДАЧО. – Ф. 672. – Оп. 10. – Спр. 313. – Арк. 58 зв.
20. Модзалевский В. Малороссийский родословник. – Т. 2. – К., 1910. – С. 409.
21. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 534. – Арк. 143 зв.
22. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 521. – Арк. 303 зв.
23. Спогади мешканки села Старий Білоус Марії Іванівни Сміян, 1920 р.н., записані автором і завірені підписом директора школи в 2011 році.

24. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1724. – Арк. 39 зв.
 25. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1426. – Арк. 484 зв.
 26. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1492. – Арк. 16 зв.
 27. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 527. – Арк. 684.
 28. Родословная книга черниговского дворянства... – С. 17.
 29. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 963. – Арк. 60 зв.
 30. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 342. – Арк. 92 зв.; ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 967. – Арк. 184 зв.; ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 967. – Арк. 148 зв.; ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 972. – Арк. 177 зв.
 31. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 100. – Арк. 87 зв.
 32. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 10. – Спр. 2376. – Арк. 1.
 33. Спогади М.І. Сміян.
 34. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 14. – Спр. 1770. – Арк. 1, 2; ДАЧО. – Ф. 672. – Оп. 10. – Спр. 272. – Арк. 71.
 35. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 21. – Спр. 135. – Арк. 2.
 36. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 1. – Спр. 6935. – Арк. 1.
 37. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 5-а. – Спр. 117. – Арк. 3, 3 зв., 4, 12.
 38. Родословная книга Черниговского дворянства. – С. 17.
 39. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 11. – Спр. 1081. – Арк. 1.
 40. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 14. – Спр. 1218. – Арк. 2; ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 23-а. – Спр. 642. – Арк. 1; ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 13-а. – Спр. 309. – Арк. 1.
 41. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 1. – Спр. 4970. – Арк. 4.
 42. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 44-а. – Спр. 713. – Арк. 3.
 43. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 14. – Спр. 1770. – Арк. 1.
 44. Черниговские губернские ведомости. – 1882. – № 50. – 12 декабря. – С. 1309.
 45. Родословная книга Черниговского дворянства. – Т. 1. – Ч. 2. – С. 32.
 46. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 2-а. – Спр. 7. – Арк. 11 зв.
 47. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 1. – Спр. 272. – Арк. 106. 4 зв.
 48. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 14. – Спр. 3536. – Арк. 1; ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 30-а. – Спр. 93. – Арк. 1.
 49. Черниговская памятная карманная справочная книжка на 1896-7 г. – Чернигов, 1896; – С. 48; Календарь Черниговской губернии на 1910 г. – Чернигов, 1902 г. – С. 8.
 50. Зайченко В. Новобілоуська Свято-Троїцька церква та її парафія // Сіверянський літопис. – 1999. – № 3. – С. 79–94; Її ж. Новобілоуська метрична книга та її персоналії. – Чернігів, 2012. – 95 с.: іл.; Її ж. Село Масани, яким воно було. – Чернігів, 2013. – 183 с.: іл.

Предложенное исследование посвящено роду помещиков Березовских, которые в XIX в. жили в с. Старый Белоус нынешнего Черниговского района Черниговской области и гипотетически могут быть связаны с прославленным украинским композитором XVIII в. М. С. Березовским. Рассмотрены две ветви рода Березовских, генеалогическая связь которых не подтверждена, и другие владельцы фамилии на Черниговщине. Это, по нашему мнению, может помочь будущим исследователям сделать окончательные выводы относительно рода Березовских.

Ключевые слова: род, семья, отец, сын, дочь, жена, помещик, дворянин, казак.

Proposed research is dedicated to the Berezovskiy family of landowners who lived in XIX century in Belous – village in Chernihiv district of Chernihiv region and theoretically could be related to the famous Ukrainian composer of XVIII century – Berezovskiy M.S. We have studied two branches of Berezovskiy family whose genealogical bonds have not been confirmed, and other bearers of Berezovskiy family in Chernihiv region. That, in our opinion, could help the future researchers to make the final conclusion regarding Berezovskiy family.

Key words: family, father, son, daughter, wife, politician, nobleman, mansion, cossack.